

ČASOPIS nejen PRO ČESKÉ DĚTI ŽIJÍCÍ V ZAHRANIČÍ

Krajánek

Říjen 2018

Téma: Venkov – město

Hurá, prázdniny!

Děkujeme všem krajánkům, kteří zaslali své obrázky do výtvarné soutěže.
A jak to dopadlo?

Speciální cenu odborné poroty získávají:

- Pepino Heller, 8 let, Tauranga, Nový Zéland,
- Ema Schwebel, 7 let, Gross-Umstadt, Německo.

Věcnou cenu časopisu Krajánek získávají:

- Ada Ulusoy, 11 let, Istanbul, Turecko,
- Matyáš Čelik, 9 let, Nové Město nad Metují, Česká republika,
- Zoi Skandali, 9 let, Athény, Řecko.

Všichni zúčastnění soutěžící získávají diplom za účast v soutěži a jejich práce budou zveřejněny v časopise Krajánek.

Pepino Heller, 8 let, Tauranga, Nový Zéland, Prázdniny na Samoe

Obsah

2	Tvorba čtenářů	Hurá, prázdniny!
3	Úvodník	Zdravíme vás z Brazílie
4-5	Téma	Venkov – město
6-7	Krajánek na cestách	S čerty nejsou (v Brazílii) žerty
8-9	Putování za chutěmi	Brazílské menu
10-11	U krajánků	Bydlíš ve městě, nebo na venkově?
12-13	Volnočasovky	Křížovky, rébusy, osmisměrky
14-15	Hrátky s češtinou	Které písmeno chybí?
16-17	Pověsti a legendy	O brněnském drakovi
18	České stopy	Augustin Heřman
19	Krajánkův kalendář	Panna Maria z Aparecidy
		Světový den výživy
		Martina Navrátilová
		Pablo Picasso
20	Zpívanky	Píseň hraboše
21	Říkaneky	Prázdniny u babičky
22	Veselá stránka	Hádky a vtipy
23	Volnočasovky	Rudolfova hádanka
24-25	Krajánkova knihovna	Eva Sýkorová Pekárková
26-27	Čtení na pokračování	Letadélko Jurášek
28-31	Hrátky s přírodou	Pražský krysařík
32-33	Krajánkovo tvoření	Město z papíru
34-35	Svět kolem nás	Opatrně s antibiotiky
36	Komiks	Knedlík a vinobraní

Milí krajánci,

v říjnovém Krajánkovi se dozvíte o tom, jaký je rozdíl mezi životem na venkově a ve městě. Už jste někdy navštívili nějaké opravdu velké město? Nebo úplně opuštěnou samotu? My s Krajankou už jsme byli všude možné, ale jedna země, kde jsou jak velikánská města, tak úplně liduprázdné oblasti, nám ještě chyběla: Brazílie!

A to bychom nebyli my, abychom neměli to štěstí a někoho v Brazílii neznali: Markétu Pilátovou, která s naší návštěvou nadšeně souhlasila. Však se také známe pěknou řádku let a možná i vy si ji pamatujete. Vyprávěla pro vás krásný příběh o japonské holčičce Kiko a připravovala skládačky origami. Popovídala nám o Brazílii i o tom, jaké dobroty tam mají rádi.

Ale víc vám neprozradíme, pěkně olíznete prst a listujte! Na stránkách Krajánka na vás i tento měsíc čeká spousta zábavy!

Krásné podzimní čtení vám přeje
Krajanka a Krajánek

Krajánek

ČASOPIS nejen PRO ČESKÉ DĚTI ŽIJÍCÍ V ZAHRANIČÍ
Vychází 1. 10. 2018, časopis Říjen 2018, měsíčník, ročník 5

Šéfredaktorka: Ivana Kačmaz

Editorka: Zdeňka Strigaro

Korektury: Ivana Bilošová, Zuzana Dorogiová,
Tereza Mikulášková, Kristýna Vávrová

Titulní strana: Zuzana Krutá

Sazba: Ivana Kačmaz

casopiskrajaneck@gmail.com
www.facebook.com/casopiskrajaneck
https://issuu.com/casopiskrajaneck

Vydává Krajánek ve světě z.s.

Rovné 5, 518 01 Dobré, IČO: 07369522

Předsedkyně: Lenka Kanellia
spolek@krajaneckvesvete.cz

Venkov - město

Venkov, či město, toť věčná otázka! A možná i otázka, kterou si mnoho z vás, kteří trávíte většinu roku ve městech, pokládá. Máte totiž v živé paměti letní prázdniny, tedy období, kdy se právě městští nejčastěji dostávají na čas na venkov, na chalupu, na chatu, za babičkou, za dědou, za kamarády, na hory, k rybníku... A naopak vy, z venkova, jste možná zrovna na návštěvě u kamaráda ve městě zažili nebo viděli, co vám doma chybí...

Venkov a město, to jsou skutečně dva odlišné světy. Když z jednoho přejedeme do druhého, ocitáme se za oponou, v úplně jiném prostředí. Budou mezi námi takoví, kteří by za nic neopustili venkov a svou vesnici, klid, všudypřítomnou přírodu, zeleň, zvířata, čistý vzduch. Na druhé straně jsou pak „měšťáci“, kteří se zuby nehty drží svého pohodlí, užívají si dostupnosti obchodů, práce, kulturních akcí, úřadů, lékařské péče a dalších služeb, které jim město nabízí. Inu, *proti gustu žádný dišputát*, říká se. Každý jsme jiný a každý máme jiné chutě, potřeby a zájmy a může nám být dobře i ve zcela odlišných prostředích.

Možná vás ke krátkému zamyšlení zavedla i Krajánkova anketa Město, nebo venkov. Třeba se vám, děti z města, zachtělo zkusit žít na venkově, abyste mohly jako o prázdninách trávit celé dny venku, pobíhat po blízkém lese nebo chovat rozličná domácí zvířata od slepic až po koně... Nebo jste došly k tomu, že vám venkov stačí na chvíli

Francesca, Frankfurt nad Mohanem

a rády se vrátíte do svého pokojíčku v mnohamilionovém městě za okny. Děti – a samozřejmě i dospělí – z vesnice mohl oslnit bohatý kulturní život v podobě divadelních, filmových a koncertních představení, moderní vymoženosti, nabídky nekonečného počtu obchodů a vůbec šum velkoměsta. Často ale toto okouzlení narazí na negativní důsledky, které s sebou život ve velkém městě nese... Nedýchatelně znečištěný vzduch, rámus aut a strojů, hlučící davy turistů, přelidněnost, nedostatek soukromí a zeleně tak žalostně málo...

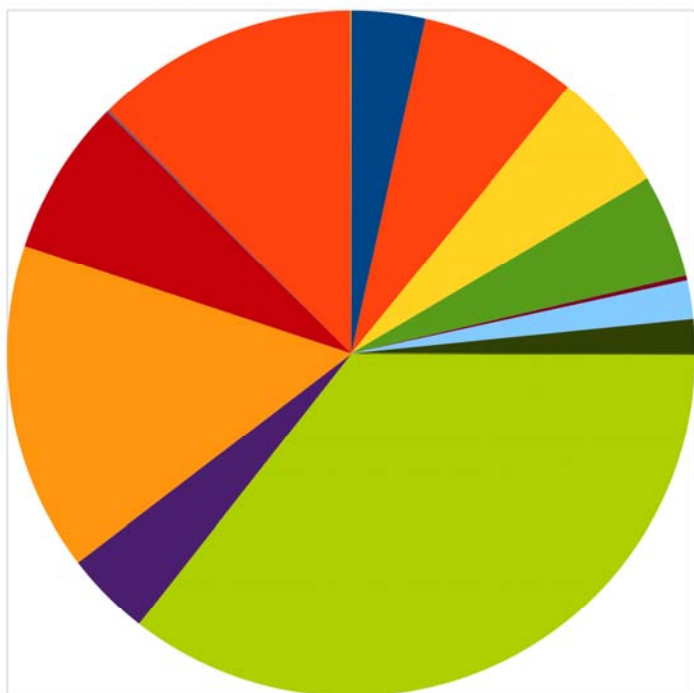

Každé místo – venkov i město – má své klady a zápory. Bylo by hezké, kdyby si každý mohl vybrat místo, kde žít. Ne vždy je ale možné uskutečnit tu lákavější možnost. Každý má jinou představu a navíc lidé na celém světě se MUSÍ stěhovat za prací, za studiem, za lepšími podmínkami pro život... My vám, děti, za Krajánka přejeme, abyste mohly být s rodinou tam, kde se cítíte nejlépe, a aby vám to vyšlo, až budete dospělí a budete rozhodovat za sebe. Nebo abyste vždy měly alespoň možnost na čas utéct do toho druhého světa za opo- nou, třeba o prázdninách nebo o dovo- lené!

Jak to je s městy a venkovem na světě?

Na Zemi je dnes situace skoro vyrovnaná. O trochu větší polovina (asi 55 procent) lidí žije ve městech. Pro zajímavost – podle OSN v roce 1950 obývala města necelá třetina populace planety a naopak, do roku 2050 se počítá s tím, že ve městech bude žít až 68 procent lidí! *Přechodu z venkovského na městský způsob života se říká urbanizace, poměšťování, kdybyste, děti, na tento pojem někdy narazily.* Nejstarší sídla městského typu se zrodila již pradávno, v neoli- tu, města pak vznikala ve starověké Číně, v Ře- ku a Římě. Rozvoj měst, jak je známe, nastal zejména v Anglii od 18. století. Dnes je svět pl- ný i velkoměst, která počtem obyvatel hravě strčí do kapsy mnoho států! Čísla jsou neuvěřit- elná, posuďte samy: například Tokio má asi 37, Dillí 26, Šanghaj 23, Mexico City a São Paulo každé 21 MILIONŮ lidí! Proti nim je matička Praha se svým milionem třemi sty tisíci úplně trpaslík...

Jak to je s městy v Krajánkově redakci?

- ABU DHABI (1,48 mil.)
- ATHÉNY (3,15 mil.)
- BRISBANE (2,41 mil.)
- BRUSEL (2,08 mil.)
- DEVENTER (100 tis.)
- FRANKFURT NAD MOHANEM (780 tis.)
- HAAG (700 tis.)
- ISTANBUL (15,19 mil.)
- LYON (1,72 mil.)
- MADRID (6,62 mil.)
- MILÁN (3,14 mil.)
- NOVA PETRÓPOLIS (20 tis.)
- NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ (10 tis.)
- WASHINGTON, DC (5,32 mil.)
- WOHLLEN (20 tis.)

S čerty nejsou žerty

V potemnělém filmovém sále základní školy Otty Hoffmana v Nova Petrópolis, krásné stavbě, jež imituje tradiční německý hrázdný dům, svítí do tmy dětské oči. Na jihu Brazílie je deštivé jaro a já mám zrovna hodinu českého jazyka a kultury pro děti. Pouštím krásně zpracované video *Legendy staré Prahy*, kapitolu o Čertových kamelech na Vyšehradě. Když děti uvidí namalovaného čerta na stromě, jak číhá na svou oběť – kněze, jehož chce svést ke karbanu –, sbor dětských hlásek vyděšeně zaječí. Učitelka Carla, která je na hodině taky, se nesouhlasně ošívá v plyšové sedačce. Vyprávím ale dál o tom, jak se u nás čert zjevuje v lidské podobě coby

černý myslivec. Nosí zelenou kamizolu a pírko za kloboukem, aby zmátl naivní lidské bytosti a ony mu upsaly svou duši. Po hodině jdu na kobereček k ředitelce.

Je mi vysvětleno, že s čerty nejsou v Brazílii žádné žerty. Tedy přesněji s ďáblý. Slovo čert se vlastně nedá do brazilské portugalštiny přeložit, protože výraz „diabo“ odpovídá slovu ďábel. Náš starý dobrý, trochu přiblblý (hloupý) čert s chlupy, ocasem a kopyty, který do na-

ších pohádek doputoval odněkud z pohanské mytologie, nemá v Brazílii žádný protějšek. A čert, nebo tedy „diabo“, nemá ve škole co dělat. Od toho je kostel, ne škola.

S tradičními českými pohádkami a legendami je tady vůbec potíž. Onehdy jsem zase dospělým studentům češtiny pouštěla film *Kytice*. Připravila jsem si obsáhlý komentář a pokud možno je připravila na lehce hororovou podívanou. Nicméně, opět jsem to slízla. Tentokrát byla vinna Polednice. Nikdo nemohl pochopit, že to malé dítě na konci skutečně zemře. „Ale v pohádkách malé

děti neumírají!“ křičeli na mne rozlícení dospělí.

Trochu mě to štvalo a pokoušela jsem se zjistit, jak je to v Brazílii vlastně s mýty a pohádkovými bytostmi. Co vlastně Brazilci, jejichž různorodí předkové přišli z Portugalska, Německa, Itálie, Rakouska-Uherska, z Afriky, nebo pochází z původních indiánských kmenů, dnes čtou a vyprávějí na dobrou noc

dětem? A přišla jsem na to, že je to podobné jako s brazilskými Vánoci. Každý je tady slaví jinak, po svém. Tak, jak ho to naučila německá babička, italský tatínek, indiánská teta nebo český pradědeček. Brazilské děti tedy vyrůstají hlavně na pohádkách bratří Grimmů a nevdají, že v Perníkové chaloupce vystupuje čarodějnice, která si chce Jeníčka vykrmit, aby ho pak snědla, vlastně taková kani-balka, ale ne, to prý je stará zavedená pohádka, zatímco naši ďáblové, to je něco jiného, to je prý útok na náboženskou hodnotu.

Matyáš, Nové Město n. Metují

Podle mého soukromého výzkumu tedy byly asi nejoblíbenější brazilské pohádky napsané až v tomto století nejznámějším brazilským spisovatelem pro

děti Monteirom Lobatem. Jmenují se „Farma žlutého datla“. Poprvé byly vydány v roce 1920 a vystupují v nich dnes už zlidovělé postavy jako strašidlo Cuca, nebo holčička zvaná Lúcia Nosánek, či nosorožec Quindim. Ovšem Monteiro Lobato, jakýsi brazilský Andersen, byl také veskrze kontroverzní osobností – snažil se o co nejautentičtější národní umění a nesnášel jakékoli evropské či „kolonialistické vlivy,“ přestože to byl právě on, kdo přeložil již zmiňované pohádky bratří Grimmů do brazilské portugalštiny.

Vašík, Istanbul

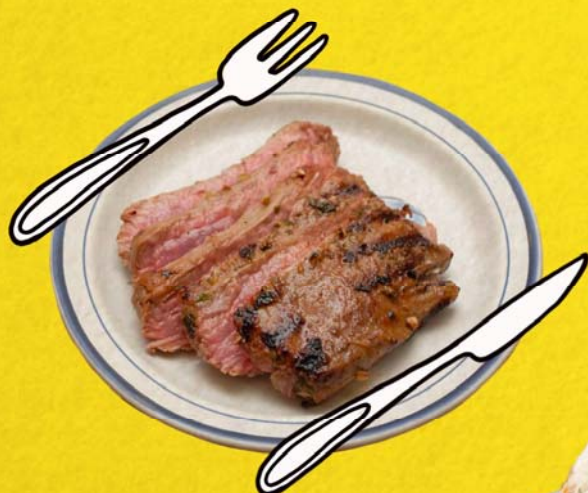
Zkrátka naši přihlouplí čerti s ocasem, kteří to v pohádkách občas s dobrem prohrávají, jsou proti Monteiro Lobatovi krotcí beránci. Naštěstí jeho knihy prý teď úspěšně z brazilských škol vytlačil *Malý princ*.

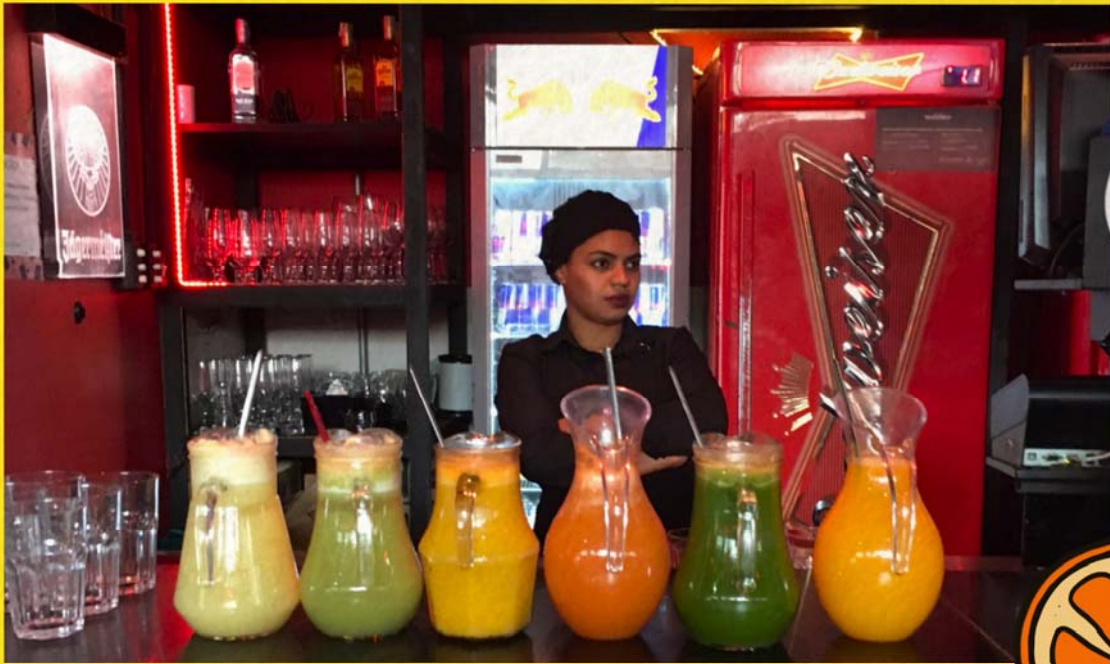

Brazílské menu

Na brazilskou farmu, kde právě učím české krajánky česky, se snáší horká deka noci. Můry páchají harakiri o světla lamp, prales za okny řve, ševlí, vrže a podezřele cvrliká. Netopýři se usazují dobytku za krkem, sají krev a pak pronikavě piští v neslyšitelných tóninách. Komáří samičky si brousí sosáky o drátěné sítě v oknech, červená zem pastvin vlhce voní. Kus hovězího je za pár hodin rozmražený, nakrájený na plátky, hozený na řepkový olej, podlitý vodou a podušený s cibulí. K němu hora rýže a hrnec hnědých fazolí. Maso, rýže, fazole. Brazílské knedlo-vepřo-zelo. Kombinace proteinů vynalezená k tomu, aby otroci na kávovníkových plantážích a v dolech vydrželi co nejdelší dobu efektivně otročit. Kombinace, kterou každý den jí každý Brazilce. Chudí i bohatí, levičáci, pravičáci, černí, bílí, kakao-ví, celá Brazílie, dnes a denně a pak znova. V palčivém slunci, čtyřiatřiceti stupních ve stínu a při pěti hodinách v sedle je potřeba mít páru a arroz, carne e feijão ji spolehlivě dodají.

A pak konečně přijde na stůl džus. Nejlepší brazilské jídlo. Sice se pije, ale připomíná spíš ledovou polévku, protože se dělá z dužiny, ne ze šťávy. Ovoce se rozmixuje s vodou, přidá se neskutečné množství cukru a vznikne hustá směs podávaná v růžových, žlutých a jiných pastelově zbarvených, umělohmotných džbánkách s dřevěnou tyčinkou, kterou se průběžně hustá tekutina promíchává. A džusy jsou všude, po celé zemi, v nepřeberných množstvích barev, chutí, vůní a stupňů sladkosti. Na nejzapadlejší farmě, v nejchudší chatrči najdete mrazák a v něm sáček s dužinou přichystanou na výrobu džusu. A když je nejhůř, když nic nefunguje, všechno je zavřené, život jde šejdrem, vždycky, každý večer se do horké noci rozsvítí zaprášená žárovka zaneřádná mušinci a pohupuje se nad stánkem s džusy jako maják zvěstující přístav blaženosti.

ŽIJEŠ VE MĚSTĚ, NEBO NA VENKOVĚ? CO SE TI TAM NEJVÍC LÍBÍ NEBO NAOPAK NELÍBÍ?

Violka, 6,5 roku, Štětín, Polsko

Žiju ve městě. Nejvíc se mi líbí, jak jsou tady všichni sympatický. Nelíbí se mi, že je tu v zimě čoud.

Verunka, 8 let, Milán, Itálie

Bydlím ve městě, ale chtěla bych bydlet na venkově, protože bych tam mohla chovat koně.

Jenda, 11 let, Brusel, Belgie

Žiju ve městě, ale připadám si jako na venkově, protože máme u domu velikou zahradu a hezkou terasu. Je to u nás moc prima taky proto, že je všechno blízko – obchod, škola i fotbalový hřiště.

Filip, 6 let, Athény, Řecko

Bydlím ve městě. Doteďka jsem nenašel nic, co by se mi tu líbilo.

Martin, 8 let, Lyon, Francie

Bydlím na vesnici kousek od Lyonu. Líbí se mi naše velká zahrada, můžu tam hrát fotbal.

**Dorinka, 12 let ,
Deventer, Nizozemsko**

Bydlím v menším městě a je to tu fajn. V osmnácti se ale odstěhuju na vesnici a budu mít vlastní koně a spoustu dalších zvířat.

Jaká je tvoje oblíbená hračka? Máš hračku, se kterou spáváš? Odpověď pošli do konce října na e-mail casopiskrajanek@gmail.com. Otiskneme ji v prosincovém čísle.

U KRAJÁNKŮ

**Ada, 8 let, Nové Město nad Metují,
Česká republika**

Já bydlím ve městě a líbí se mi tady náměstí, protože když je tma, tak tam jsou vždycky krásná světýlka. A nelíbí se mi, že je tady pořád slyšet jezdit sanitku.

Guillermo, 6 let, Madrid, Španělsko

Žiju ve velkém městě. Jsem rád, že to mám do školy a na tenis jen kousek. Maminka ale říká, že bydlíme na kraji města, tak prý dýcháme čistší vzduch a máme to blízko do přírody.

Jan, 7 let, Wohlen, Švýcarsko

Já bych si chtěl vyzkoušet na vesnici žít – je tam hodně zvířat a ty mám rád.

**Jakub, 10 let,
Wohlen, Švýcarsko**

Žiji ve městě a jsem za to rád. Mám tu školu, spoustu aktivit, kroužků a kamarádů, to bych na vesnici asi neměl.

Terezka, 5 let, Groß-Umstadt, Německo

Žiju na venkově v našem domku se zahrádkou. Je tu hezká příroda, pole a nedaleko máme les. Zním tady spoustu dětí a často si hrajeme venku na ulici.

Vašík, 6 let, Istanbul, Turecko

Bydlím v Istanbulu. Je obrovský. Líbí se mi tu, že tu máme metro, trajekty přes Bospor a strašně moc muzeí. Mám rád muzea. Ale líbí se mi i na vesnici u babičky.

Zoi, 9 let, Athény, Řecko

Žiju ve městě a nejvíc se mi líbí dětské hřiště, které máme u školy. Nelíbí se mi, že majitelé psů po nich na ulici neuklízí.

Ve vsi probíhá zkouška místního rozhlasu: „Vážení občané, zkouška místního rozhlasu! Kdo to , ať to přijde neprodleně ohlásit na obecní úřad!”

Doplňte křížovku podle legendy. Tajenku čtete postupně podle očíslovaných sloupců.

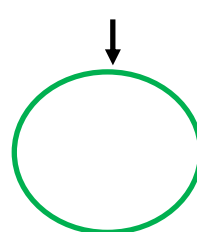
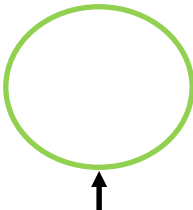
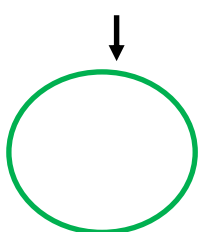
1. Stříháme s nimi.
2. Co slouží veslaři k veslování?
3. Jak dělá had?
4. Když se praštíme do čela, udělá se nám...
5. Honza je měl v ranečku, když šel do světa...
6. Plod šípkové růže, obsahuje hodně vitamínu C.
7. Košili u krku zdobí...

1	2	3	4	5	6	7

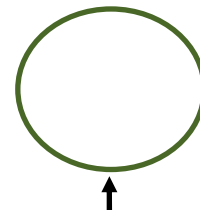
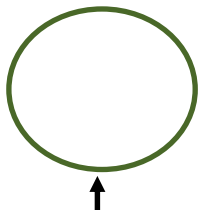
Největší město na světě je v Japonsku. Leží na ostrově Honšú a sídlí v něm japonský císař. Žije v něm skoro 40 milionů obyvatel. Které město to je, se dozvíte v tajence. Věděli byste, které město ve vaší zemi je to největší?

7. písmenko z názvu města **MLADÁ BOLESLAV**

5. písmenko ze slova **TEPLICE**

4. písmenko z názvu města
ČESKÉ BUDĚJOVICE

1. písmenko ze slova **TÁBOR**

5. písmenko ze slova **OLOMOUC**

Vašík, Istanbul

Vyluštěte rébusy.

Města a vesničky v České republice mají všelijaké roztodivné názvy. A někdy opravdu legrační. Posuďte sami: **Bosonohy, Smradávka, Žabokrký, Oslovce** nebo třeba

Do křížovky doplňte opaky slov z legendy.

1. suchý

1.

2. starý

2.

3. teplo

3.

4. křivý

4.

5. najedený

5.

6. mračit se

6.

7. bílý

7.

8. ošklivý

8.

9. nízký

9.

Matyáš, Nové Město n. Metují

V osmisměrce najděte a vyškrtejte názvy měst, ze kterých se krajané a krajánci podílejí na jeho přípravě. Najdete tam i město ze Švédska, odkud se ke Krajánkovi připojí již příští měsíc. **Jak se jmenuje? Kolik zemí dohromady už s Krajánkem spolupracuje?**

ABU DHABI, ATHÉNY, BRISBANE, BRUSEL, DEVENTER, FRANKFURT, ISTANBUL, LYON, MADRID, MILÁN, NOVA PETRÓPOLIS, STOCKHOLM, WASHINGTON, WOHLÉN

W	A	B	B	R	U	S	E	L	N	H	A	S	B
A	C	D	I	E	N	E	L	H	O	W	M	R	D
S	V	I	B	T	S	J	H	G	B	A	I	L	F
H	F	R	A	N	K	F	U	R	T	S	L	U	L
I	O	D	H	E	E	Z	K	H	B	F	Á	B	Y
N	P	A	D	V	R	N	É	A	P	Q	N	N	O
T	X	M	U	E	Y	N	N	B	E	W	M	A	N
O	U	I	B	D	Y	E	L	F	I	L	N	T	P
N	L	M	A	M	L	O	H	K	C	O	T	S	M
N	O	V	A	P	E	T	R	Ó	P	O	L	I	S

KTERÉ PÍSMENO CHYBÍ? I – Í – Y – Ý?

Tentokrát budeme procvičovat psaní **i** – **y** po souhlásce **b**. Kartičky si vytiskněte, podlepte nebo zalaminujte a vystříhejte. Potom už můžete doplňovat správná písmena do slov. Můžete je označit třeba kolíčkem na prádlo nebo kancelářskou svorkou. Na zalaminované kartičky lze psát obyčejným fixem a poté vše zase smazat.

Prima zábavu přeje Krajánek

bab_čka i í y ý	b_lá labuť i í y ý	horská b_střina i í y ý
starý ná_b_tek i í y ý	příb_tek pro psa i í y ý	b_linkový čaj i í y ý
rozb_tý hrneček i í y ý	stádo dob_tka i í y ý	klasy ob_lí i í y ý

bub_nek

í í y ý

moderní b_t

í í y ý

malá krab_čka

í í y ý

velký b_k

í í y ý

ob_vatel iglú

í í y ý

hnědá kob_la

í í y ý

ob_dlí pro ptáky

í í y ý

obložený chleb_ček

í í y ý

žloutek a b_lek

í í y ý

pohádková b_tost

í í y ý

b_cí hodiny

í í y ý

sb_rka motýlů

í í y ý

O brněnském drakovi

Brno ležící na soutoku řek Svratky a Svitavy je druhým největším městem České republiky. Je sídlem Jihomoravského kraje a žije zde necelých 400 tisíc obyvatel. Dějiny města Brna byly vždy svázány s dějinami Moravy a již v 11. století Brno zastávalo důležitou úlohu ve správě země. První písemná zmínka o Brnu je v Kosmově kronice roku 1091.

Matyáš, Nové Město n. Metují

Nejvýraznějšími dominantami města jsou hrad Špilberk a katedrála svatého Petra a Pavla na vršku Petrov. V historickém jádru lze nalézt velké množství kostelů, náměstí, paláců,

pasáží, kašen, fontán, soch a věží. Druhým dochovaným hradem na území Brna je Veverí. Významnou památkou je funkcionalistická vila Tugendhat, která byla zapsána do světového dědictví UNESCO.

Ve městě působí řada muzeí, divadel, pořádá se zde mnoho festivalů a nejrůznějších kulturních akcí. Krom toho je v Brně také hvězdárna, tři botanické zahrady a zoologická zahrada. Na brněnském výstavišti se konají velké mezinárodní výstavy a veletrhy. Brno proslulo i jako dějiště velkých motoristických závodů konaných na Masarykově okruhu. Každoročně hostí největší mezinárodní soutěž ohňostrojů ve střední Evropě – Ignis Brunensis.

Zelný trh v Brně: Vašík, Istanbul

Brno je centrem české justice a sídlí zde celkem 34 fakult 14 různých univerzit a vysokých škol.

Jako připomínka na vítězství při obléhání Brna Švédy roku 1645 se v ka-

tedrále na Petrově zvoní poledne už v 11 hodin.

Jednou ze zvláštností Brna je brněnská řeč hantec, velmi odlišná od češtiny. Pro porozumění hantecu je nutná jeho znalost nebo slovník. Některá jeho slova jsou i dnes známá a používaná (šalina = tramvaj, hokna = práce/zaměstnání nebo cajzl = Pražák/Čech).

Narodili se nebo působili zde například fyzik Ernst Mach, logik Kurt Gödel, spisovatel Milan Kundera nebo zakladatel genetiky Johann Gregor Mendel.

Vánoční strom na Náměstí Svobody v Brně a „šalinové“ koleje:
Vašík, Istanbul

O brněnském drakovi

Brněnský drak visící u stropu v průchodu Staré radnice v Brně je symbolem města už po celá staletí. Říká se, že brněnského draka buď přivezli křižáci ze svých výprav, anebo že ho pánům radním daroval turecký sultán. Brňané jsou ale přesvědčeni, že draka nikdo nepřivezl, ale že žil kdysi u řeky Svratky. A vypráví se o tom celá pověst!

Je to už velmi dávno, když se ve městě Brně objevil zlý drak. Když měl hlad, požíral v okolí dobytek, drůbež, ničil statky a ohrožoval obyvatele. Lidé se ho báli, ale nevěděli, jak se ho zbavit.

Zpráva o nebezpečném zvířeti se rychle rozšířila do celého kraje, městu Brnu se začali vyhýbat kupci, lidé se báli vycházet z domů, trhy byly prázdné a město strádalo.

Radní vyhlásili za zabití draka velkou odměnu a doufali v záchranu, ale nikdo se dlouho nehlásil. Až jednoho dne do hostince U Modrého lva přišel mladý řeznický tovaryš, který vandroval po světě. Celá hospoda mluvila jen o obávaném drakovi. Tovaryš chvíli poslouchal a pak řekl: „Já vás draka zbasím! Přineste mi volskou kůži a pytel nehaseného vápna.“ Brňané mu přinesli, co chtěl. Tovaryš na obludu vymyslel chytrou léčku. Zašil vápno do volské kůže, naložil na vůz a odvezl k řece, kde drak lehával. Položil návnadu do trávy a čekal.

Drak brzy ucítil vůni volské kůže, přilezl a hned se do ní pustil. Hostinu pěkně zapil vodou z řeky Svratky. Ale běda! Vápno zašité v kůži se mu začalo v břiše hasit a vřít, drak se nadouval, až praskl. Lidé se radovali. Tovaryš dostal tučnou odměnu a vydal se dál do světa. Brňané nechali draka vycpat, a tak dodnes visí vycpaný na Staré radnici jako připomínka na tuto událost.

Zdroj: www.predskolaci.cz

Vašík, Istanbul

Augustin Heřman

Určitě někteří z vás vědí, že Amerika byla objevena Kryštofem Kolumbem. Ale zaslechli jste už někdy, kdo byl na americkém kontinentu prvním Čechem?

O narození a dětství tohoto Čecha příliš nevíme. Jedni říkají, že se Augustin Heřman narodil na Kokořínsku evangelickému knězi Abrahamu Heřmanovi, druzí tvrdí, že se narodil v Praze bohatému obchodníkovi. A o jeho příjezdu do Ameriky? Tak o tom snad toho víme ještě méně.

Jisté je, že za svůj nový domov si Augustin vybral Nový Amsterdam, dnešní New York. Zde nebyl jen dobrým obchodníkem vyvážejícím do Evropy tabák a kožešiny, ale i obratným korzárem, který na své lodi *La Grace* přepadával španělské lodě v Karibiku a přivlastňoval si jejich majetek. Zvláštní je,

že jako obchodník neuměl hospodařit s vlastními penězi. Kvůli svým dluhům se na krátký čas ocitl i ve vězení.

Na svých cestách po Severní Americe důkladně zdokumentoval vše, co viděl. Kolem roku

1670 pak zhotovil vůbec první a kvalitní mapu států Virginie a Marylandu. Na svůj výtvar byl natolik pyšný, že na mapu přidal i svůj portrét a kolem něj nechal vyřít své jméno *Augustine Herrman Bohemian*. Za své dílo obdržel v Marylandu rozsáhlé pozemky, které pojmenoval *Bohemia Manor* neboli *České panství*.

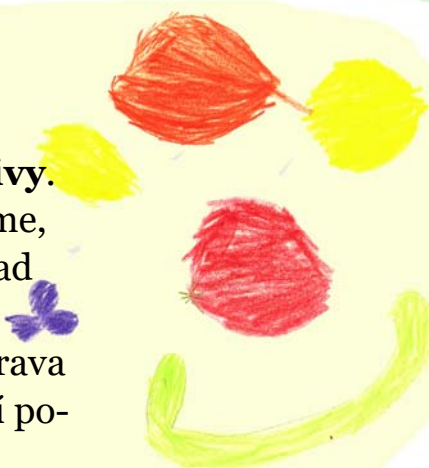
Dnes žije jméno Augustin Heřman v Americe dál. Je po něm pojmenovaná například marylandská dálnice nebo dvě marylandské školy. A *La Grace*? Tak ta po moři pluje dodnes. Tedy jen její replika sestavená českými nadšenci.

12. října

oslavují v **Brazílii** státní svátek Zjevení Panny Marie (Nossa Senhora de Aparecida). **Panna Maria z Aparecidy**, které jsou připisovány zázračné schopnosti, je patronkou Brazílie.

16. říjen

je **Světovým dnem výživy**. V tento den si připomínáme, že existují země, kde je hlad a podvýživa, ale také to, že přejídání a nezdravá strava způsobují vážné zdravotní potíže. **Jíte zdravě?**

18. října 1956

se v Praze narodila **Martina Navrátilová** – bývalá československá a později americká tenistka. Je považována za jednu z nejlepších tenistek všech dob a drží rekord v počtu vyhraných turnajů.

25. října 1881

se narodil **Pablo Picasso** – španělský **malíř a sochař**, spoluzakladatel uměleckého směru kubismu. Jeho obraz **Alžírské ženy** se stal nejdražším výtvarným dílem prodaným v aukci.

Adalet, Istanbul

Píseň hraboše

Dan Bárta

Za zády máš obrysy města,
to štěstí má tak jeden ze sta,
dojít až tam, kde končí cesta,
tam kde je ráj, ráj, malý ráj.

Je lepší žít na dohled lesu,
láka delší a delší těch našich stresů,
jestli se ptáš někoho na adresu,
tak prostě ráj, ráj, malý ráj.

Ref:

Vesnice dál poklidně dřímá,
obilný lány zlátnou nám,
všechno tu má mírné klima,
do města zpátky já nespěchám,
do města zpátky já nespěchám.

Na zádech dál ležíš si v trávě,
tak to má být, myslíš si právě,
pohoda klid a žádná starost v hlavě,
no prostě ráj, ráj, malý ráj.

Tady se máš jak filmová hvězda,
bez práce jíš, o čem se ani nezdá,
no řekni sám, kdo ti to dnes dá,
našli jsme ráj, ráj, malý ráj.

Ref:

Vesnice dál poklidně dřímá,
obilný lány zlátnou nám,
všechno tu má mírné klima,
do města zpátky já nespěchám.

Tolik ses bál zubů a drápů
a všeho zlého, co se může stát,
od pastí dál a mrakodrapů,
co by sis dál víc mohl přát,
co by sis dál víc mohl přát.

Filip, Athény

PRÁZDNINY U BABIČKY

Zdeněk Svěrák

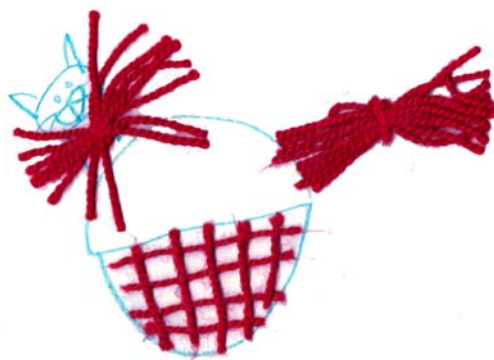
Husy plavou po vodě,
kočka leží v chládku,
vesnice je v pohodě,
brambory jsou v řádku.

Kvočna hlídá kuřata,
říčka spěchá na jez,
nepij, když jsi uhřátá,
to se radši najež.

Prázdniny u babičky,
prázdniny v Čechách,
(a na Moravě)
krásné jak holubičky
na horkých střeších.

Prázdniny u dědečka,
prázdniny na vsi,
(a na dědině)
školní rok ten se přečká,
nastanou, nastanou,
nastanou, nastanou zas.

Ve stáji jsou vlaštovky,
které mouchy loví,
mouch je pořád na stovky,
kde se berou nový.

Violka, Štětín

Zavrtej se do fůrky,
budeš vonět senem,
zaváříš-li okurky,
přidej kopr s křenem.

Prázdniny u babičky,
prázdniny v Čechách,
krásné jak holubičky
na horkých střeších.

Prázdniny u dědečka,
prázdniny na vsi,
školní rok ten se přečká,
nastanou, nastanou,
nastanou, nastanou zas.

Prázdniny u dědečka,
prázdniny na vsi,
školní rok ten se přečká,
nastanou, nastanou, nasta-
nou, nastanou zas.

Prázdniny, prázdniny.

Hádky ?

Proběhneme kaluží,
nohy máme v suchu,
tyhle botky vydrží,
v dešti volám juchů!

Nelétá vysoko,
nad hlavou létá tu,
zpátky ho namotej,
než vletí do drátů.

Bílá paní z konvičky
polila svět celičký.
Vidím na krok, dál už nic,
svět se ztrácí čím dál víc!

Sfoukne listí ze stromu,
sundá čapku z hlavy,
foukne vůni do domu,
létání ho baví.

Běží lesem, hupky, dupky,
zásobí se před zimou,
žádnou šišku ani houbu
její oči neminou.

Ada, Nové Město n. Metují

Hádkanky: Drak. Vitr. Holínky. Milha. Veverka.

No jo, princezna, ta aby neměla zase něco extra.

RUDOLFOVA HÁDANKA

Kdo ukradl
zlaté hodinky?

Minulou neděli jsem byl pozván na svatbu mého dobrého přítele Rafa. Raf je slovenský vlčák, který celý svůj život žil na vesnici v Podmoklech a za ženu si bral půvabnou fenku Ladu z města Prahy. Lada je z rodu německých ovčáků a oslava se konala na velkém statku nedaleko slavného hradu Karlštejn.

Dnes mi Raf volal, že se na svatbě ztratily zlaté hodinky, vzácný svatební dar od jeho strýce Bena. Hodinky se ztratily ze stolu svatebčanů mezi 18.00 a 19.00 v době, když si hudebníci zrovna dělali přestávku a policie obvinila 6 podezřelých. Na svatbě jsem nafotil spoustu fotek a podařilo se mi tedy najít usvědčující důkaz, kdo dar odcizil.

Pozorně se podívejte na fotografii a přečtěte si výpovědi podezřelých:

Vlčák Muf, strýc: V době odcizení jsem odešel telefonovat a vrátil jsem se, až se začalo zase hrát.

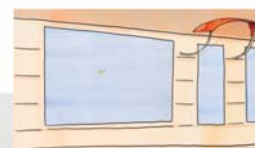
Ovčák Blesk, bratr: Zrovna v té době jsem se bavil s Mufem o fotbale, zazvonil mu telefon, a tak jsem na něj počkal na verandě, než dotelefonoval.

Vlčice Slávka, sestřenice: Odpočívala jsem na verandě a viděla jsem, jak Muf šel telefonovat ven.

Ovčice Tatanka, teta: Šla jsem si povídat se Slávkou na verandu.

Buldok Karel, číšník: Obsluhoval jsem hudebníky a všiml jsem si, že jeden z nich chybí.

Ratlík Milan, kytarista: Byl jsem celou dobu s ostatními hudebníky.

Odpověď z minulého čísla:

Sýček Pepa se poranil o velké okno supermarketu Forus. To jediné nebylo nijak zabezpečené, aby ho ptáci poznali a nenarazili do něj.

Eva Sýkorová Pekárková

Úspěšná a cenami ověřená ilustrátorka se narodila v Praze. Zabývá se knižní i časopisovou ilustrací a animovaným filmem. Kromě ilustrací v desítkách knih a časopisů vytvořila také výtvarnou podobu večerníčkových sérií O kachně Matyldě, Inspektor Fousek na stopě a Králík Fiala.

Čím jste chtěla být jako malá holka?
Princeznou a nebo taky medvědem. Spíš tedy medvídkem, abych si lépe pohrála se svými plyšovými kamarády.

Našla byste ještě nějakou svou kresbu nebo výtvarné dílo z doby, kdy vám bylo osm, devět let?

Ano, našla bych. Někde jsou desky s mými dětskými výtvary. Maminka je nevyhazovala. I ty školní výkresy by se našly.

Máte ráda zimu? A chtěla byste se podívat na Arktidu?

Arktida je zajímavá a zvláštní země, ale osobně tam jet netoužím. Mě by lední med-

věd svým pozváním na návštěvu uvedl do rozpaků. Zimu ráda nemám. V téhle roční době jsem ráda doma, kde je teplo a útulno. Zimní sporty jsou pro mě noční můra. Ale dovedu ocenit půvab zimy. Z okna. Na fotografiích. Ve filmu. V knížkách. Na obrazech.... A chápu, že někdo zimu miluje.

Měla jste ráda školu? A co byste jako malá dělala, kdyby škola třeba na týden zmizela?

Byla bych nadšená! Základní školu jsem moc ráda neměla a ona se o to také moc nesnažila. Ondrovi z knížky Daniely Krolupperové jsem hned porozuměla. Měla jsem stejný problém. Teď se mu říká specifické učební poruchy. Bohužel na ně kouzla ne-

fungují. Zastupují je však osvědčení, laskaví a vzdělaní učitelé, kteří jsou pro děti téměř jako pohádkové bytosti.

Ztratila jste se někdy? A jak jste si s tím poradila?

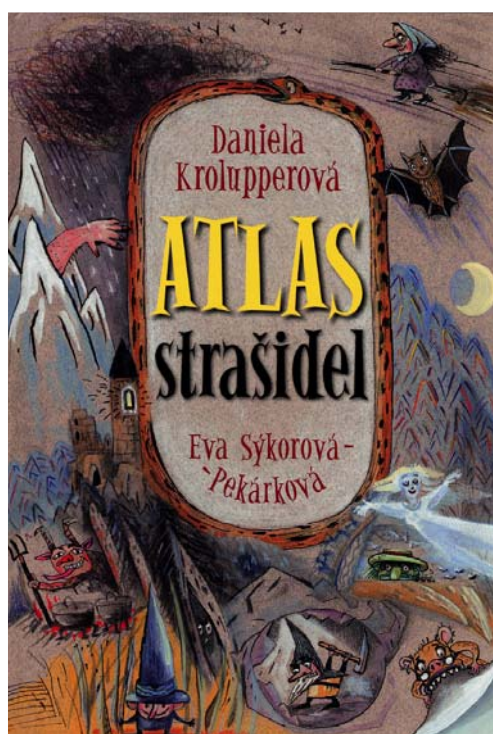
Doted' si vybavuji ten zoufalý pocit. Paniku. Dopadlo to dobře. Našli mě. Nebo já sama jsem našla cestu. Kdy a kde to bylo, to jsem s chutí zapomněla. Jak to bylo hrozné, cítím pořád, ale i tu úlevu.

Bála jste se jako malá?

To tedy ano. Bála jsem se. Atlas strašidel je prima, protože může dětem pomoci poznat, čeho se vlastně bojí. A když strach pojmenuj, pomalu zmizí, třeba...

Na které knize právě pracujete?

Teď pracuji na knížkách, které vyjdou až v příštím roce. Tak například kreslím obrázky pro slabikář. A také připravuji ilustrace k příběhu Aleny Čálkové s velmi aktuální zápletkou. Chlapeček se připlete vílám k léčbě „zlobivých“ dospělých, jako je třeba jeho workoholický tatínek... Je to moc pěkně vymyšlené a vtipně napsané. Knížka vyjde na jaře v Albatrosu. Ale víc neprozradím, je to ještě tajné.

NEJOBLÍBENĚJŠÍ

Barva: Ta pravá! Každá barva může být nádherná nebo ohavná, záleží na tom, kdy, kde a jak ji použijete.

Štětec: Ten, co nejdéle vydrží.

Večerníček: Maxipes. Jasně!

Český spisovatel: Ivan Binar, Stáňa Reschová, Daniela Krolupperová, Hana Lamková a mohla bych pokračovat...

Píšou bezvadně a každý jinak, je z čeho vybírat.

Luzana Pospíšilová
ilustroval Drahomír Trslan

Letadélko Jurášek

Jak se Letadélko setkal s Oliverem a jak se z něj stal Jurášek

Letadélko zatím kroužilo nad městem a nahlíželo lidem do oken. „Všichni mají nějakou práci nebo zábavu. A taky mají kamarády. Jenom já nemám nikoho!“ stýskalo si. Smutně se snášelo zpátky k parku. Ve stejnou chvíli seděl na lavičce kluk ve světlém tričku a v ruce držel polámané papírové letadlo. Sám si ho vystříhl z časopisu a slepil. Z očí mu tekly slzy jako hrachy.

Letadélko zamířilo rovnou k němu. „Ahoj, proč brečíš? Myslel jsem, že jsi kluk, ale slzy jsou přece pro holky!“

„Jasně že jsem kluk!“ prohlásil klučina hrdě a otřel si uslzené tvářičky. „Jmenuju se Oliver.“ „Já jsem Letadélko,“ představilo se Letadélko. „To vidím, ale jaké máš jméno? Jak ti mám říkat?“

„Jednoduše. Jsem letadélko jménem Letadélko!“

řeklo Letadélko, a aby to zamluvílo, znovu se zeptalo na Oliverovo trápení.

Oliver Letadélku ukázal svůj polámaný papírový model. „Moc jsem si přál letadlo, ale maminka mi ho nekoupila, protože je drahé. Ale koupila mi časopis, ve kterém byla vystřižovánka letadla. Měl jsem z toho radost a hned jsem si ho vyrobil. Jenže ono se mi hned při prvním letu rozpadlo, tak nemám zase nic.“

„Tak si vezmi mě!“ nabídl se Letadélko. „Já se hned tak nerozpadnu!“

„Opravdu můžu?“ váhal Oliver.

„Hele, ty jsi sám, já jsem sám, tak to dáme dohromady a bude aspoň legrace!“ řeklo Letadélko a pěkně se k Oliverovi přitulilo.

„Tak to je paráda!“ radoval se Oliver. Pak Letadélko pohladil a rozpačitě se zeptal: „Myslíš, že bych ti mohl dát i nové jméno? Takové klučičí, jako mají kamarádi. Když ti říkám Letadélko, zní to, jako bych mluvil o nějaké hračce, a ne o kamarádovi. Budu ti říkat Jurášku, můžu?“ Letadélko z toho mělo parádní radost. Vznoslo se do vzduchu a kroužilo nad lavičkou. „Jupí, jsem Jurášek, mám klučičí jméno, Jupí!“

Pak se společně vydali na cestu domů.

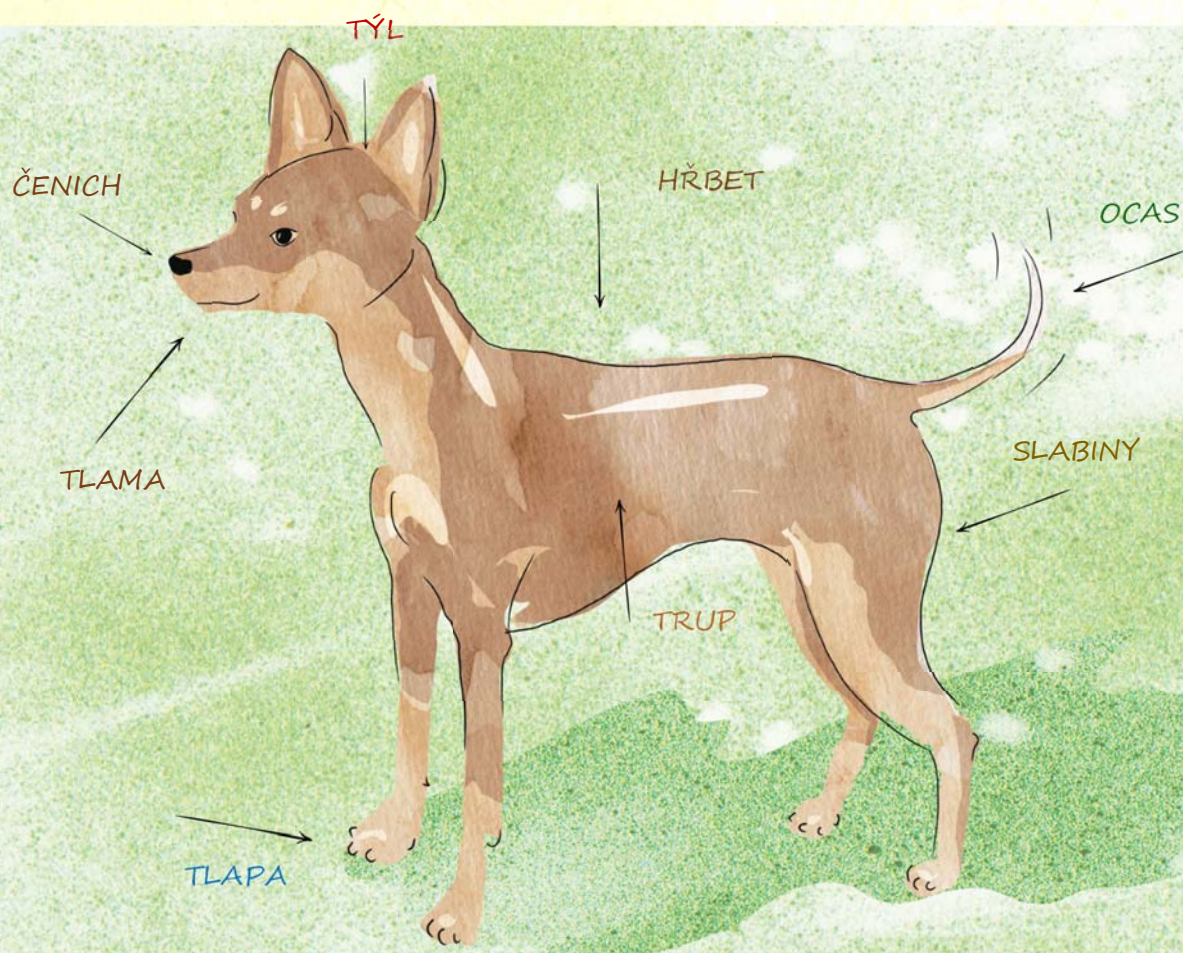

PRAŽSKÝ KRYSAŘÍK

Pražský krysařík je obecně nazývaný ratlík a je jedním z českých nejstarších národních psích plemen. První zmínku o krysařících nacházíme už v roce 770!

Ratlík se krysaříkovi říká hlavně proto, že byl vyšlechtěn především k hubení krys. Krysa obecná, latinsky *Rattus rattus*, byl velkým nepřítelem na statcích na vesnici, kde škodil ve skladech obilí. Teď vás asi napadlo, lovení krys je přece práce pro kočky. Kočky ale v té době ještě vůbec nebyly v Čechách známe a začaly se objevovat až v 15. století, a to jen v bohatých rodinách.

Ratlíky miloval i náš slavný císař Rudolf II., na královském dvoře jich měl osmnáct! Krysaříka najdeme také na obrazech královských rodin a jako posla míru a přátelství.

CHARAKTERISTIKA :

Váha: 2,3 kg

Výška: 20–23 cm

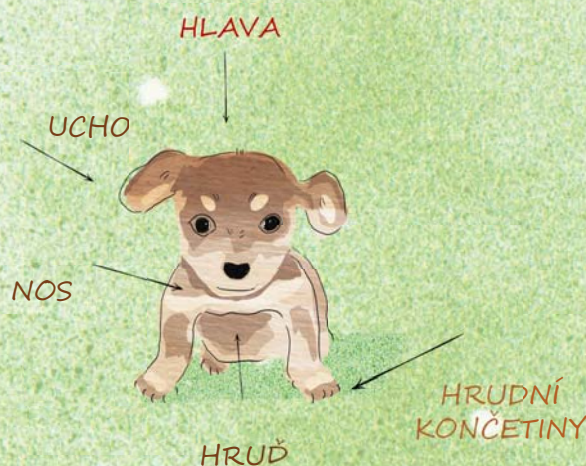
Věk: 13–15 let

Krysařík je malinký, veselý a chytrý pejsek. Své lidi miluje a je přítulný a přátelský. Jeho hbitost a obratnost mu dává možnost učit se mnoha akrobatickým kouskům.

Rád se tulí a je dobrosrdečný, takže se stává dobrým přítelem dětí. Protože je malinký, lidé ho rádi chovají v bytech ve městě.

Štěňata se rodí slepá a hluchá.

Odkaz na vývoj štěněte <https://www.royalvera.cz/prazsky-kryсарik/chov/>

POTRAVA: psí granule 1x–2x denně, maso kuřecí, hovězí, krůtí. Zelenina, těstoviny, rýže. Nekrmte jej ale lidskými jídly!!!

PSÍ GRANULE

VESELÝ VĚDOMOSTNÍ KVÍZ

Zvládnete odpovědět správně na všechny otázky? Vyberte správnou odpověď a na konci kvízu si je zkontrolujte podle tabulky. Za každou správnou odpověď si vymalujte hvězdičku, spočítejte je a přečtěte si váš výsledek podle jejich počtu. Pěknou zábavu vám přeje vaše Krajanka.

Jak se rodí mláďata krysaříka?

- Hluchá
- Slepá
- Němá
- Nahá

Kolik váží dospělý krysařík?

- 20 kg
- 20 g
- 20 dkg
- 250 kg
- 2 kg

Co lovil krysařík ve středověku?

- Mouchy
- Pavouky
- Blechy
- Krasy
- Ryby

Kde žije krysařík?

- V lese.
- Na louce.
- V dutině stromu.
- S lidmi.
- Na komíně.

Kolik nohou má krysařík?

- 1
- 2
- 3
- 0
- 4

Kolika let se dožívá krysařík?

- 230
- 456
- 15
- 100
- 47

Jak se jmenuje zvíře na obrázku:

- Krysařík brněnský.
- Krysařík plzeňský.
- Krysařík pražský.
- Pražský krysařík.
- Krysařík prahovský.

Jak se jmenuje
mládě psa?

Pseně
Psíček
Štěně
Minipes

Nakresli čenich
krysaříka:

Nakresli jednu potravu,
kterou se krysařík živí:

Nakresli ucho
krysaříka:

Vyhodnocení

7-11 hvězdiček:

Jsi expert v oboru praž-
ský krysařík a za odměnu
si můžeš vybarvit omalo-
vánku.

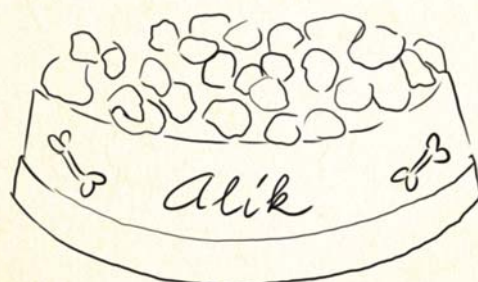
3-6 hvězdiček:

Jsi znalec v oboru pražský krysařík a za
odměnu si můžeš vybarvit omalovánku
štěně krysaříka.

0-3 hvězdičky:

Jsi začátečník v oboru pražský krysařík
a za odměnu si můžeš vybarvit omalován-
ku psích granulí.

Město z papíru

Věděli jste, že více než polovina lidí na celém světě v dnešní době žije ve městech? V Evropě žije ve městě dokonce 74 procent lidí. Největší město na světě je Tokio, které má asi 38 milionů obyvatel.

Dovedete si představit tak velké město? Chtěli byste v něm bydlet? Mnoho z vás by nejspíš dalo přednost menšímu městu nebo vesnici – nejlépe se prý žije ve městech, která mají okolo půl milionu obyvatel. Mnoho lidí dává přednost životu na vesnici, kde mají blízko do přírody. Kde bydlíte vy? Kolik obyvatel má město, ve kterém bydlíte? A chcete si doma postavit vlastní město?

Budeme potřebovat

kartonové krabice různých rozměrů, karton
nůžky
papírovou lepicí pásku
fixu

- 1** Doma vyčleníme místo na město a položíme na něj větší kus kartonu. Předem si nasbíráme opravdu hodně papírových krabic a krabiček.

- 2** Kartonové krabice a krabičky upravíme pomocí nůžek, řezáku a papírové lepicí pásky na domy. Aby se okna dobře řezala, krabici můžeme rozložit a rozstříhnout na polovinu, po vyřezání oken ji opět slepíme.

- 3** Papírovou páskou zpevníme pohyblivé spoje, obtáhneme okna, naznačíme detaily. Můžeme také dotvořit domy pomocí fixy.

- 4** Hotové domy skládáme na podložku a stavíme tak svoje město.

Jak se vaše město jmenuje?
Kolik má obyvatel?

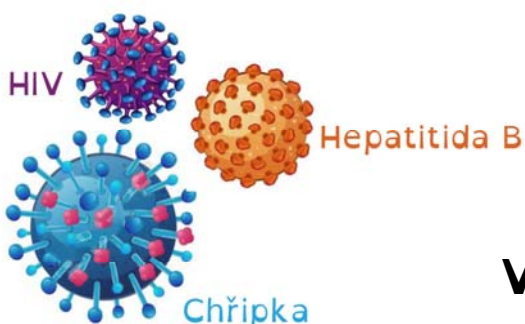
Opatrně s antibiotiky

„Pane doktore, ta holka už je zase nemocná. Je sotva pár dní ve škole a opět si přinesla rýmu a kašel... Už by bylo na čase, aby dostala antibiotika, jinak se toho nezbatí.“

„Na antibiotika je ještě čas. Nejprve zjistíme, co Aničce vlastně je.“

Většina chorob je zapříčiněna bakteriemi či viry. Tyto nepříjemné nemoci se často projevují podobně a může se stát, že se antibiotika nasadí i v případech, kdy nepomáhají.

Viry

Virus, na rozdíl od bakterie, není buňka a nemůže tedy žít samostatně. Je také menší než bakterie a k životu i množení potřebuje živou hostitelskou buňku. Náš imunitní systém dokáže spoustu virů zneškodnit ještě dříve, než můžou vyvolat nemoc. Když už nemoc propukne, tak ji prostě musíme vylézet. Antibiotika proti virům nezabírají.

Bakterie

Bakterie jsou živé organismy, které jsou všude kolem nás. Většina z nich není člověku nebezpečná a některé bakterie jsou zdraví prospěšné. Třeba laktobacily žijící ve střevě nám pomáhají s trávením. Ale škodlivé bakterie v našem těle dokáží napáchat pěknou neplechu. A právě tyto potvůrky většinou antibiotika dokáží zneškodnit.

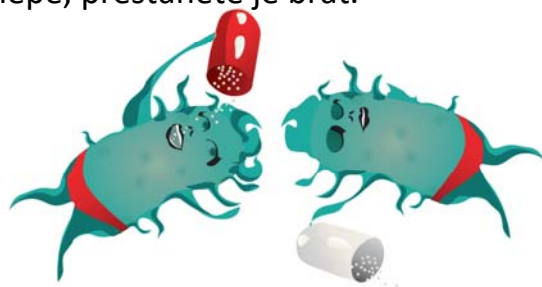

S rýmou, kašlem či bolením v krku se setkal každý z nás. Chceme se co nejdříve uzdravit a doufáme, že nám doktor dá proti všem neduhům nějakou medicínu. Takovým zázračným lékem se zdají být antibiotika. Ale zdání klame.

Lidé antibiotika vyžadují, a proto je lékaři předepisují častěji, než je zdravé. Někdy právě i na virovou nemoc. To si pak bakterie na tyto léky v těle pomalu zvykají jako na nové sousedy. Jindy sice užíváte vhodné léky, ale když se vám udělá lépe, přestanete je brát.

A tím se bakterie stávají ještě odolnějšími a postupně se z nich stávají supermani mezi bakteriemi (Super Bug), které nějaká antibiotika nerozházejí. Podle Světové zdravotnické organizace umírá v zemích EU na infekce způsobené těmito odolnými bakteriemi až 25 000 lidí ročně.

Čím častěji se antibiotika používají, tím méně fungují. Stále platí pravidlo našich babiček, že čaj s medem, klid a zdravá dávka humoru jsou nejlepšími léky. A také se nadarmo neříká, že léčená chřipka trvá sedm dní a neléčená jeden týden.

Pravda, nebo lež

Když mám rýmu a kašel, musím hned k doktorovi:
Antibiotika jsou zázračný lék proti každé nemoci:
Antibiotika si mohu bez předpisu koupit v každé lékárně:

Sedm dní a jeden týden neznamenají to stejné:
Virus je mnohem větší než bakterie:
SUPER BUG je neškodná bakterie, na kterou fungují antibiotika:

KNEDLÍK

A VINOBRANÍ

